

Silobygningen ble i 1935 Kristiansands første møte med funksjonalismen. Siden da har det vært en ikonisk bygning i Kristiansand.

Bygg og arkitektur:

FRA KORNSILO TIL KUNSTSILO

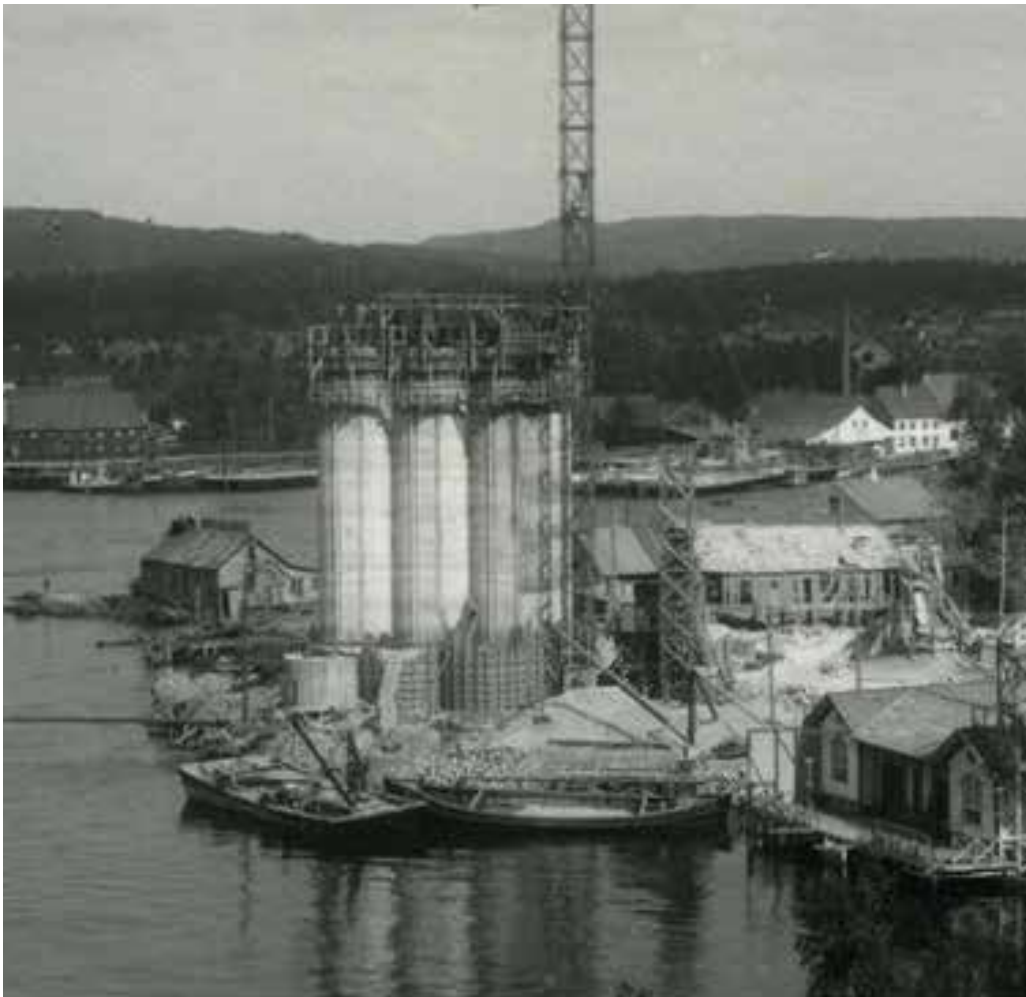
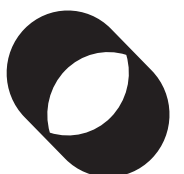

Foto: Statsarkivet / Agderbilder.no

Det er midt i de harde trettiåra. Det er seks år siden begynnelsen på børskrakket i USA, også kjent som Black Tuesday. Det er bare noen uker siden den norske regjeringen måtte gå av etter en sterk økning i arbeidsledigheten. Det bor 2,8 millioner mennesker i Norge. 18 000 av dem i Kristiansand.

Det er vanskelige tider, men i sørlandshovedstaden skjer det ting. Noe som vekker interesse og nysgjerrighet, og et håp om noen nye arbeidsplasser.

Det hele finner sted på Odderøya. En badeplass og et industriområde skal nå bli beliggenheten for et av Sørlandets fremste signalbygg. En kornsilo, som etter hvert kommer til å bli et ikonisk bygg for Kristiansand. Og gjenstand for mye debatt i landsdelen.

8. april 1935, noen uker forsinket, starter støypearbeidet på Odderøya.

Det var tre ting som gjorde at timingen for siloen var perfekt, forteller historiker og tidligere direktør ved Vest-Agder fylkesmuseum, Jan Henrik Munksgaard.

– Kristiansand trengte en dypvannskai. Amerikabåten måtte seile inn midt på havna, og passasjerene måtte fraktes til brygga i småbåter. Det var ikke gunstig. Samtidig hadde Statens kornforretning fått monopol på innførsel av korn, og ønsket et beredskapslager i Kristiansand, slik de hadde andre steder i landet. I tillegg bestemte Christianssands Møller at de trengte et nytt sted å oppbevare sitt korn. Alle disse tingene skjedde omtrent samtidig, og det passet godt, forteller Munksgaard.

I 1933 hadde disponent Arthur Fr. Eriksen ved Christianssands Møller tatt kontakt med arkitektfirmaet Korsmo og Aasland i Oslo, for å forhøre seg om de kunne tenke seg å tegne en ny silo for bedriften. Responsen var positiv.

Det var ingen tilfeldighet at disponent Eriksen på Mølla tok kontakt med Arne Korsmo. Han var en glimrende ung arkitekt som hadde hentet impulser fra funksjonalismen på studiereise til kontinentet på slutten av 1920-tallet.

– I 1930-årene tegnet han flere bygg som er blant hovedverkene i norsk funksjonalisme. Bakgrunnen for hans idé på Odderøya var amerikanske kornsiloer.

De var konstruert av armert betong, og utseendet var uvesentlig. Bare funksjonen hadde betydning, sier Munksgaard

Skisser og tegninger ble presentert i 1934, og godt mottatt. Mølla skaffet seg tomt på den nye dypvannskaia, og dermed lå alt til rette.

Ifølge Fædrelandsvennen anno 1935 var det problemer med strømtilførselen som gjorde at byggingen ble utsatt noen uker. Da arbeidet startet i begynnelsen av april, var

Foto: Statsarkivet / Agderbilder.no

det Oslo-firmaet Høyer Ellefsen som hadde ansvaret. Nøyaktig hvor mange arbeidere som var involvert er usikkert, men lokalavisa kunne melde at det var «ikke rent faa».

– Ellefsen brukte lokal arbeidskraft, og de aller fleste arbeiderne var kristiansandere. Og dette var stort i området. En så stor og spesiell bygning betydde noe for byen. Og historisk sett har det vært et av de mest interessante byggene i Kristiansand. Et ikon for arkitekturen i byen, sier Munksgaard.

Bygningen var den første til å representere funksjonalismen i Kristiansand. Stilen preges av et forenklet formspråk: store flater, rette linjer og geometriske former. Retningen slo gjennom i 1920-årene og kom for alvor til Norge rundt 1930. Deretter var funksjonalismen dominerende gjennom hele tiåret.

– Siloen skulle være for oppbevaring, tømning og lagring av korn. Noe mer funksjonelt kan det nesten ikke bli. I Kristiansand er siloen den aller mest typisk funksjonalistiske bygningen vi har hatt, forteller historikeren.

Siloen rommet 15 000 tonn korn

Kornsiloen ble som første byggverk i Norge satt opp med glideforskalingsteknikk. Dette innebar at man flyttet forskalingsformen oppover før betongen var tørr. Slik kunne det bygges hurtig og økonomisk, og konstruksjonen ble sterk fordi det ikke ble skjøter i betongen. I senere tid er oljeboringsplattformer satt opp etter samme prinsipp.

Sammen med kornsiloen på Vippetangen i Oslo, som ble ferdig to måneder tidligere, var dette den første funksjonalistiske siloen i landet. Siden er mange kommet etter.

Siloen på Odderøya besto av sylinderveggede celler, elevatortårn og lagerbygning. De femten cellene var 38 meter høye og reist i en rytmisk, bølgende form. Disse ble bygget i løpet av tre uker om sommeren.

Siloen kunne romme opp mot 15 000 tonn korn og ble tatt i bruk i desember 1935.

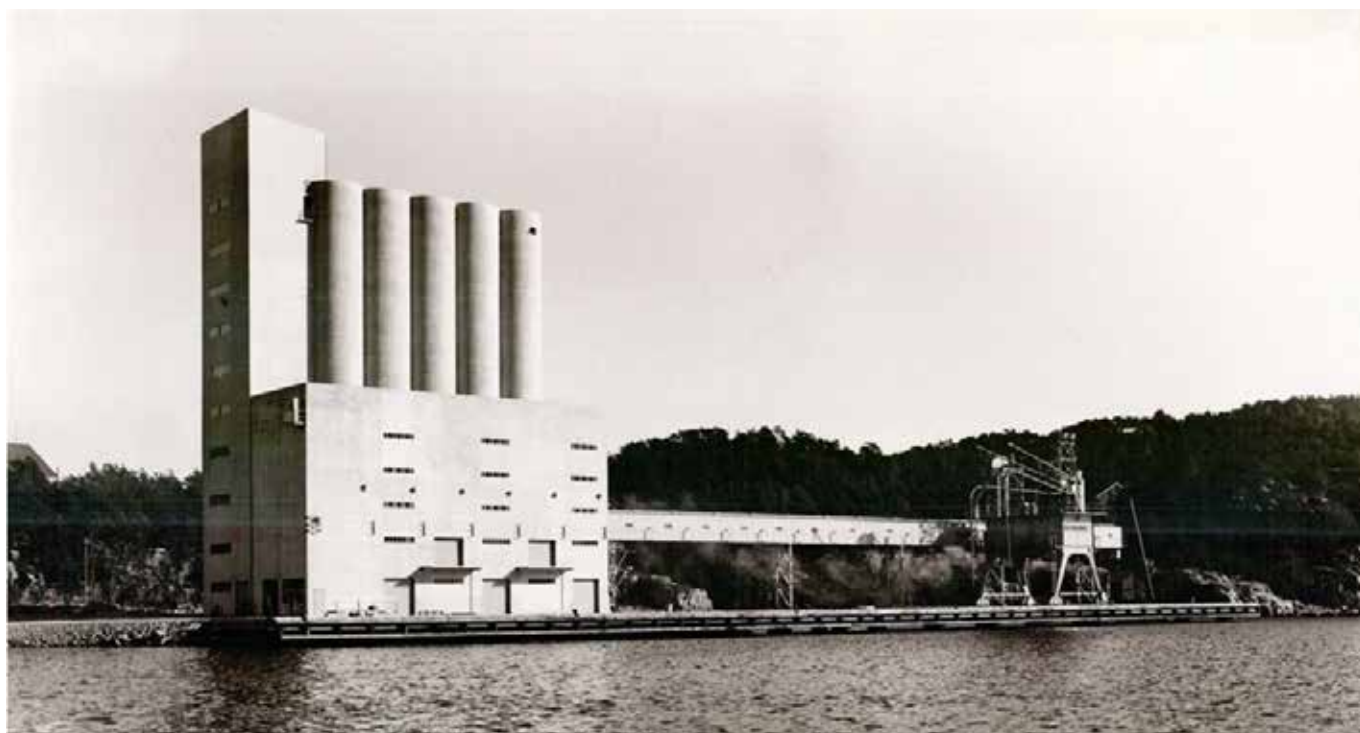
I 1939 ble bygget supplert med ytterligere femten celler. Samme år fikk arkitektene Kosmo og Aasland den prestisjetunge prisen Houens fonds diplom for kornsiloen på Odderøya.

Nedleggelsen

Det var stor hveteproduksjon på 1930-tallet, men i Norge var kornet av dårlig kvalitet. Derfor ble det først og fremst tatt imot korn fra USA, Canada, Argentina og Russland. Kornet ble lastet inn i siloen fra en tilførselskanal i den nye havna, og blåst inn i cellene.

Det var få, men faste arbeidsplasser på siloen. For de som fikk jobb var det en trygg og forutsigbar karriere.

– Mølla hadde faste folk der nede, og en bil fraktet mer eller mindre daglig korn opp til Mølla. Det var som en livsnerv som gikk mellom de to stedene hele tiden, sier Munksgaard.

Dette bildet er fra oktober 1936. Foto: Statsarkivet / Agderbilder.no

Kornsiloen var en stor suksess, og Christiandssands Møller gikk godt. Møllene i Norge var svært effektive og produserte mer enn befolkningen hadde behov for. Da det begynte å gå mot slutten var det fordi samfunnet endret seg og ble mer urbanisert.

– Mølla i Kristiansand var den minste av handelsmøllene i Norge, og da kolonialbutikkene og bakeriene begynte å bli sentralisert på 80-tallet, var det ikke behov for så mange møller lenger. Da ble Christiandssands Møller oppkjøpt og det gikk ikke mange år før de ville legge den ned. Ikke fordi den gikk dårlig, men fordi det ble produsert for mye mel, forteller Munksgaard.

Da Mølla ble nedlagt i 2008 var det etter 370 år med møllevirksomhet i Kristiansand (opprinnelig først på Grim i 1641).

I 2010 bestemte bystyret at siloen skulle bevares.

Store muligheter for kunst og opplevelser

Så er det april 2015. Folketallet i Norge har passert fem millioner, og Kristiansand nærmer seg et innbyggertall på 90 000. Det andre kapittelet i siloens historie begynner. Nicolai Tangen skjenker en storslått og svært sjenerøs gave til Sørlandets kunstmuseum: Hans private kunstsamling – den største og mest omfattende private kolleksjonen av nordisk kunst fra perioden 1910 til 1990.

Samtidig foreslår han at kornsiloen skal omgjøres til Kristiansands nye museum. Ideen blir godt mottatt, og i 2016 setter Kristiansand bystyre av 50 millioner kroner til fremtidig kunstmuseum i silobygningen.

Året etter vinner Mestres Wåge Architectes og MX_SI Architectural studio (nå Mestres Wåge Architectes, BAX og Mendoza Partida) en arkitektkonkurranse som samler bidrag fra 101 arkitektfirmaer i 17 land.

Juryen fremhever arkitektenes elegante balansegang mellom byggets opprinnelige utseende og dets iboende skulpturelle og romlige muligheter.

Kunstsiloprojektet blir fullfinansiert sommeren 2019, og arbeidene på siloen starter i september samme år. I november 2023 var Kunstsilo innflyttingsklar.

– Jeg kunne ikke tenke meg at siloen kunne brukes til noe, jeg så for meg at den før eller senere ville bli revet. Derfor er det en veldig fin ting at de kan bruke bygningen til kunst og kultur, sier Jan Henrik Munksgaard.

– Vi ser flere steder ute i verden at industribygg har blitt tatt i bruk til kunstutstillinger, så dette er veldig i tiden. Jeg synes det er har fantastisk at vi har fått det til også i Kristiansand, og alt ligger til rette for at det blir en stor suksess for regionen. Tangen-samlingens kvaliteter og beliggenheten med teater og konserthus like ved, åpner for store muligheter.

Kunstsilo åpnet 11.mai 2024.

